

Duurzame Scholenkrant Flevoland

✓ CO₂-neutraal in 2050

† Gedeputeerde Cora Smelik met leerlingen van CBS Driestromenland.

Samen op weg naar duurzame schoolgebouwen in Flevoland

Beste schoolbesturen in Flevoland,

Met veel energie startten wij dit jaar met het vervolg van het project Duurzame Schoolgebouwen Flevoland. Vorig jaar introduceerde de provincie Flevoland dit project waarmee wij schoolbesturen helpen bij het verduurzamen van hun schoolgebouwen. Scholen die willen verduurzamen vinden het vaak ingewikkeld om de eerste stappen te zetten. Hoe zorg je bijvoorbeeld voor een gezonde en veilige leer- en werkomgeving voor leerlingen en leerkrachten op scholen? Hoe beperk je de CO₂-uitstoot en draag je bij aan een betere toekomst?

En, hoe houd je de energielasten in de hand? Daar ondersteunen wij u bij. Inmiddels nemen 9 schoolbesturen deel aan het project, zij verduurzamen in totaal 28 gebouwen. Een goed begin! Met deze Duurzame Scholenkrant informeren wij u over de laatste ontwikkelingen en delen wij graag onze successen.

“Hoe zorg je bijvoorbeeld voor een gezonde en veilige leer- en werkomgeving voor leerlingen en leerkrachten op scholen?”

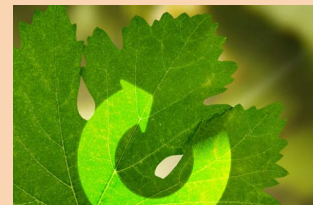
Op 27 januari gaf ik samen met de leerlingen van de CBS driestromenland het startschot voor de samenwerking met SCPO Lelystad. Dit schoolbestuur gaat als eerste deelnemer actief aan de slag met het verduurzamen van de schoolgebouwen. Daar zijn wij trots op en dat vierden we samen met een duurzame lunch. Tijdens de lunch sprak ik met de leerlingen over het thema duurzaamheid. Het bruiste van de energie en de betrokkenheid van de kinderen met het thema inspireerde mij enorm. Zij komen met verrassende ideeën en dragen graag bij aan een betere wereld.

Provincie Flevoland helpt SCPO Lelystad te verduurzamen → blz. 2

In gesprek met Niels Delemarre, coach duurzame schoolgebouwen → blz. 3

Eben Haëzerschool renoveert duurzaam → blz. 5

Ontzorgingsprogramma unieke kans voor gemeente Urk → blz. 6

We zijn goed op weg naar duurzame scholen in Flevoland maar we zijn er nog niet. Dus, schoolbesturen in Flevoland, pak deze kans en maak gebruik van ons aanbod. Wij helpen u graag op weg naar een groene en schone toekomst.

Met duurzame groet,
Cora Smelik
Gedeputeerde provincie Flevoland

Provincie Flevoland helpt SCPO Lelystad naar duurzame schoolgebouwen

SCPO Lelystad is de eerste deelnemer van het project Duurzame Schoolgebouwen Flevoland die actief aan de slag gaat met het verduurzamen van vier schoolgebouwen. Vanuit dit project ontzorgt de provincie schoolbesturen in Flevoland bij de verduurzaming. Als eerste stap gaat de school met hulp van de provincie een duurzaamheidsonderzoek doen voor de schoolgebouwen. Dit onderzoek geeft inzicht in de maatregelen waarmee de schoolgebouwen kunnen worden verduurzaamd tot CO₂-neutrale gebouwen. Gedeputeerde Cora Smelik en bestuursvoorzitter Willem de Jager gaven op 27 januari op de CBS Driestromenland het startschot voor de samenwerking. Dat werd gevierd met een duurzame lunch en een waterfles (Dopper) voor alle leerlingen.

Samenwerking als kans voor de langetermijnaanpak

“Schoolbesturen geven aan dat zij graag willen verduurzamen, soms zelfs ook al stappen hebben gezet, maar dat het hen ontbreekt aan tijd en kennis om door te pakken. Het project Duurzame Schoolgebouwen Flevoland sluit aan bij deze behoefte en geeft scholen het duwtje in de rug om structurele stappen te zetten. Zeker in deze tijd, nu bijvoorbeeld een goede ventilatie op scholen nog belangrijker is. Ook

dat nemen we mee in de aanpak,” aldus Cora Smelik, gedeputeerde Provincie Flevoland. Bestuursvoorzitter Willem de Jager van SCPO greep de kans met beide handen aan: “Wij zijn ontzettend blij met de ondersteuning van de provincie. We geven leerlingen een toekomst, door hen voor te bereiden op de wereld van morgen. Dat willen we graag duurzaam doen in gezonde schoolgebouwen met een goed (binnen) klimaat. Verduurzamen in bredere zin staat al een lange tijd op de agenda van SCPO, dit project is een kans voor ons om te versnellen en al onze scholen integraal en structureel aan te pakken”.

Duurzame lunch

Om de deelname te vieren ontvingen alle leerlingen een waterfles (Dopper) en een duurzame lunch. Roelie van Bruggen, directeur Driestromenland: “Op deze manier maken we onze leerlingen extra bewust van het thema verduurzamen. Door de Dopper zijn plastic flesjes verleden tijd en helpen de leerlingen mee om de afvalstroom te verminderen. Op de school worden hiervoor extra watertappunten aangebracht. De lunch past ook mooi in onze Gezonde Schoolaanpak, omdat we ervan overtuigd zijn dat gezonde leerlingen beter presteren.”

Cora Smelik lunchte mee en ging in gesprek met de leerlingen: “Ik ben er trots op dat CBS Driestromenland de eerste deelnemer is en dat we op deze manier ook de kinderen betrekken bij het thema. Zij zijn tenslotte de toekomst”. Met behulp van het project kan SCPO het totale verduurzamingspotentieel in beeld brengen en wordt een duurzaamheidsstrategie bepaald voor alle schoolgebouwen. De voorgestelde duurzaamheidsmaatregelen worden opgenomen in de onderhoudsplannen. Het project is eind april gereed.

Wat is het project Duurzame Schoolgebouwen Flevoland?

Het project Duurzame Schoolgebouwen Flevoland is onderdeel van het Ontzorgingsprogramma verduurzamen maatschappelijk vastgoed. De provincie Flevoland helpt kleine schoolbesturen te verduurzamen en biedt met het project advies en ondersteuning op maat. Schoolbesturen kunnen gebruik maken van de kennis en expertise van een coach duurzame schoolgebouwen. Deze coach gaat samen met het schoolbestuur in gesprek om de ondersteuningsbehoefte te bepalen. Het speelveld van Raden van Toezicht, gemeenten, personeel en leerlingen wordt gezamenlijk verkend. Het gebouwenbestand wordt in kaart gebracht én er wordt inzichtelijk gemaakt welke verduurzamingsmaatregelen er nu al mogelijk zijn. De coach kan helpen bij de strategie bepaling en ondersteunen in de contacten met de gemeente. Desgewenst kan extra expertise ingeschakeld worden voor het opstellen van een duurzaam onderhoudsplan, voor het zoeken naar financiering en voor het vinden van de juiste uitvoeringspartijen.

Kijk voor meer informatie en deelname op → www.flevoland.nl/ontzorgingsprogramma.

In gesprek met Niels Delemarre, coach duurzame schoolgebouwen Flevoland

“Ik draag graag bij aan een betaalbare, duurzame leeromgeving voor leerlingen en personeel in Flevoland.”

Niels Delemarre is coach voor het project Duurzame Schoolgebouwen Flevoland. Hij helpt schoolbesturen met het verduurzamen van hun schoolgebouwen. Hij geeft advies en biedt ‘op maat’ ondersteuning bij het verduurzamingsproces, van a tot z. Niels is een ervaren, strategische coach en werkt al zijn hele leven in onderwijshuisvesting. Daardoor kent hij het speelveld tussen de gemeente, schoolbesturen én de gezamenlijke wereld als geen ander. En de uitdagingen die daarbij horen. Als een echte onafhankelijk verbinder weet hij de gezamenlijke belangen van de betrokken partijen te behartigen. Het doel: een duurzame leeromgeving voor leerlingen en personeel creëren, staat voor hem altijd voorop. Wij gingen in gesprek met Niels over de uitdagingen en kansen van het project Duurzame Schoolgebouwen Flevoland.

Wat is het project Duurzame Schoolgebouwen Flevoland? Waarvoor kunnen schoolbesturen bij jou terecht?

Ik help scholen te verduurzamen en biedt advies en ondersteuning op maat. Afhankelijk van de vraag en behoefte van het schoolbestuur. We bieden met het project alles wat nodig is om het schoolgebouw te verduurzamen behalve de financiering van de maatregelen zelf. Denk hierbij aan energiescans, monitoring van het energieverbruik, het opstellen van de routekaart of het verduurzamen van het meerjarenonderhoudsplan (MJOP). Ook voor ondersteuning bij het zoeken naar financiering en uitvoerende partijen kunnen scholen bij mij terecht.

Het is een unieke kans voor schoolbesturen om deel te nemen aan dit project. Het kost niets en in Flevoland bieden wij maatwerk waardoor

wij naadloos aansluiten bij de behoefte van het schoolbestuur.

Voor welke uitdaging staat Flevoland?

Veel schoolgebouwen in Flevoland dateren uit een periode waarin de bouwkwaliteit niet de beste is. Gebouwen zijn na 40 tot 60 jaar aan vernieuwing toe. Als je gaat verduurzamen gaat dat vaak gepaard met forse maatregelen.

Lees verder →

→ vervolg

Dit betekent dat verduurzamen in veel gevallen hand in hand gaat met de vernieuwingsopgave. Dat is aan de ene kant een kans want als het gebouw wordt vernieuwd, wordt het vaak CO₂-neutraal gebouwd. Maar het is een bedreiging, als onduidelijk is wanneer de school vernieuwd wordt. Verduurzamingsmaatregelen worden dan vaak uitgesteld.

“Met mijn onafhankelijke positie weet ik schoolbesturen, gemeente en organisaties te verbinden.”

Mijn toegevoegde waarde is dat ik met de schoolbesturen op reis ga en inzichtelijk maak wat er nodig is op korte, midden en lange termijn. Ik geef advies in alle fasen van het traject en kijk vooral naar wat er wél al mogelijk is aan verduurzamingsmaatregelen, tot renovatie of vernieuwing. Ik probeer daarin het optimale resultaat te behalen en maak samen met de schoolbesturen verschillende scenario's. En waar nodig trekken we samen op richting de gemeente.

Wat betekent verduurzamen voor scholen? Wat is een duurzaam schoolgebouw?

Verduurzamen gaat niet alleen om CO₂-uitstoot maar juist om een gezond binnenklimaat en een toekomstbestendig gebouw. Het gebouw moet passen bij het soort onderwijs dat er wordt gegeven. Leraren en leerlingen moeten een prettige en gezonde leer- en werkomgeving hebben. Passend bij de behoefte van de leerlingen. Dat heeft een positief effect op de leeromgeving.

Ledverlichting is bijvoorbeeld niet alleen energiezuinig, maar heeft ook een positief effect op de leerprestatie.

Denk ook aan goede ventilatie op scholen. Door Corona heeft de ventilatie op scholen meer aandacht gekregen. Dit was altijd al een thema, op veel scholen is de ventilatie onvoldoende en moet op orde gebracht worden. Gelukkig biedt het Rijk daar middelen voor, de zogenaamde SUVIS-regeling (Specifieke Uitkering Ventilatie in scholen). Met deze regeling kunnen we gelijk het ventilatie- én verduurzamingsvraagstuk aanpakken.

Daarnaast moeten scholen kinderen opleiden tot duurzame burgers. We willen tenslotte allemaal dat leerlingen opgroeien in een duurzame wereld. Kortom, er wordt veel gevraagd van schoolbesturen in de komende periode. Het is mijn taak is om hen daarbij te helpen.

Het start met inzicht krijgen in energieverbruik en monitoring, er zijn scholen die door dit inzicht (de monitoring) maar liefst 40% besparen op de energierekening. Er zijn helaas nog steeds gevallen waarbij de verwarming op scholen in het weekend of tijdens vakanties aan blijven staan. Door kleine technische maatregelen kan dit aangepast worden. Dat kost niets en levert veel op. Wij kunnen scholen hierbij helpen door energiescans uit te voeren of een onderzoek te laten doen.

Waarom biedt provincie Flevoland dit aan?

De provincie wil er alles aan doen om de klimaatdoelstelling, een CO₂-neutraal 2050,

te halen. Dat kan alleen samen met burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Daarom helpen we scholen om te verduurzamen, met kennis en expertise. Samen zijn we hard op weg naar een duurzaam Flevoland.

Wie kan er gebruik van maken?

Het project Duurzame Schoolgebouwen Flevoland is speciaal bedoeld voor kleine schoolbesturen. Voor hen is het vaak een uitdaging om te verduurzamen. PO-schoolbesturen met een maximum van 10 gebouwen in eigendom en VO-schoolbesturen met een maximum van 5 gebouwen in eigendom kunnen zich aanmelden. Deelname kost niets en het project loopt tot 1 januari 2024.

Zijn er al scholen die meedoen?

Ik ben inmiddels met 9 schoolbesturen in gesprek. Schoolbesturen zijn vooral enthousiast over de persoonlijke aanpak en het maatwerk wat ik kan leveren. De eerste deelnemer is al gestart, dat is SCOP Lelystad. Zij krijgen ondersteuning bij het opstellen van een routekaart en een duurzaam meerjarig onderhoudsplan. Ons doel is om alle 22 (kleine)schoolbesturen in Flevoland te helpen voor 1 januari 2024. Ik ga graag een duurzame relatie aan. Schoolbesturen die geïnteresseerd zijn kunnen mij mailen: niels.delemarre@flevoland.nl of bellen op: 0320 – 265 590.

Ondersteuning en advies nodig?

Wilt u meer weten over het project Duurzame Schoolgebouwen Flevoland? Neem dan contact op met Niels Delemarre, coach duurzame schoolgebouwen, via: niels.delemarre@flevoland.nl of bel: 0320 – 265 590

Eben Haëzerschool in Emmeloord renoveert duurzaam

De renovatie van het schoolgebouw staat al jaren op de agenda van de gemeente Noordoostpolder en het schoolbestuur van de Eben Haëzerschool. Dankzij de deelname aan het project Duurzame Schoolgebouwen Flevoland pakt de Eben Haëzerschool de renovatie duurzaam op. Zij maken gebruik van de coach duurzame schoolgebouwen, Niels Delemarre. Hij helpt het MT en het bestuur van de school met het maken van een duurzaam renovatieplan en een plan van aanpak. Inclusief duurzaamheidsmaatregelen en de kaders voor de renovatie. Deze aanpak zorgt ervoor dat tijdens de renovatie duurzaamheidsmaatregelen worden doorgevoerd.

Goed binnenklimaat

Zo wordt o.a. de ventilatie op de school aangepakt. Om dit te realiseren is via de gemeente een aanvraag voor de SUVIS-regeling ingediend door de coach duurzame schoolgebouwen. Deze regeling wordt gebruikt om het binnenklimaat van het schoolgebouw te verbeteren. Om te bepalen wat er nodig is wordt eerst onderzocht hoe het ervoor staat met de ventilatie, het energieverbruik, de technische installaties en wat de functionele knelpunten zijn. Daarnaast brengt het 'hulpteam ventilatie' van Ruimte OK binnenkort een bezoek aan de school en wordt gekeken welke CO₂-meters kunnen worden aangeschaft.

Gezamenlijk actieplan voor snelle verbetering van ventilatie op scholen

Leerlingen hebben gezonde lucht nodig om goed te kunnen leren en leraren moeten veilig voor de klas kunnen staan, zeker in coronatijd. Omdat betere ventilatie in de klassen nu echt snel nodig is, is er een hulplijn voor scholen, een spoeddienst van experts die helpen om de ventilatie op orde te maken en krijgt elk klaslokaal een CO₂-meter. Hulp en advies voor de ventilatie kan ook een belangrijk onderdeel zijn van de ontzorging vanuit het project [Duurzame Schoolgebouwen Flevoland - Provincie Flevoland](#). Onze coach helpt u daar graag bij.

Negen schoolbesturen van start met verduurzamen

In Flevoland nemen inmiddels negen schoolbesturen deel aan het project Duurzame Schoolgebouwen Flevoland. Zij maken gebruik van ondersteuning en advies op maat van de provincie Flevoland om in totaal 22 schoolgebouwen te verduurzamen. Zij leveren daarmee een belangrijke bijdrage aan het gezamenlijk streven om in 2050 CO₂-neutraal te zijn. In Flevoland komen totaal 22 schoolbesturen in aanmerking voor het project.

Voor wie?

Het project Duurzame Schoolgebouwen Flevoland is speciaal ontwikkeld voor kleine schoolbesturen;

- ✓ PO-schoolbestuur met een maximum van 10 gebouwen in eigendom.
- ✓ VO-schoolbestuur met een maximum van 5 gebouwen in eigendom.

Een duurzaam schoolgebouw:

- ✓ heeft een gezond binnen klimaat;
- ✓ heeft weinig CO₂-uitstoot;
- ✓ past bij het aantal leerlingen;
- ✓ is inclusief, toegankelijk en toekomstbestendig.

Driestromenland bespaart op energieverbruik

Het schoolgebouw van de CBS Driestromenland is één van de schoolgebouwen die wordt verduurzaamd met behulp van het project Duurzame Schoolgebouwen Flevoland. Op deze school is al een ventilatiecheck gedaan, daaruit bleek dat de ventilatie in een aantal lokalen beter kan. De ventilatie is aangepakt door warmteterugwin-units (WTW) te plaatsen. De warmte van afgevoerde lucht wordt overgedragen aan verse, nog niet opgewarmde lucht. Deze warmte zou anders verloren gaan, maar met een WTW niet. De school ventileert inmiddels Coronaproof en bespaart op het energieverbruik. De komende tijd worden alle mogelijke verduurzamingsmaatregelen in kaart gebracht.

Ontzorgingsprogramma unieke kans voor gemeente Urk om scholen te verduurzamen

In overleg met de gemeente Urk is afgesproken om de gebouwen van de kleine schoolbesturen op Urk op te nemen in de gemeentelijke aanpak voor het verduurzamen van het vastgoed.

Gemeente Urk maakt sinds vorig jaar september gebruik van het Ontzorgingsprogramma verduurzamen maatschappelijk vastgoed. Daarmee helpt provincie Flevoland ook Urk naar CO₂-neutrale gebouwen. Gemeente Urk is inmiddels een paar maanden op weg om de verduurzaming van 45 gemeentelijke gebouwen te versnellen, inclusief 14 schoolgebouwen. “Van bijna alle 45 gebouwen is inmiddels het energielabel in beeld gebracht. Dat geeft ons het eerste inzicht in hoe de stand van zaken is van de gebouwen qua duurzaamheid. We zijn gestart met het in kaart brengen van de gebouwen voor

de Meerjarenonhoudsplannen (MJOP's) en routekaarten. Een aantal gebouwen heeft prioriteit. Dat zijn het zwembad 't Bun, het Kindcentrum, sporthal de Nagel en basisschool de Groen van Prinstererschool. Deze gebouwen geven een beeld wat we kunnen verwachten voor de overige gebouwen, dat is een mooi startpunt,” aldus Stefan van Walraven, Team Gebouwbeheer, Gemeente Urk.

Inzicht in duurzaamheidsmaatregelen

In de eerste maanden van 2022 worden alle gemeentelijke gebouwen op Urk voorzien van

een duurzaam MJOP en wordt de laatste hand gelegd aan de CO₂-portefeuilleroutekaart. Per gebouw is dan duidelijk welke duurzaamheidsmaatregelen mogelijk zijn, tijdens regulier onderhoud of op natuurlijke momenten. Ook wordt dan duidelijk welke investeringen er nodig zijn, en wat de voordelen van deze duurzame plannen zijn. Dat helpt de politiek om een besluit te nemen over de financiële onderbouwing van het plan. Dat is de volgende uitdaging.

“Voor de gemeente Urk is het een unieke kans, om met hulp van het Ontzorgingsprogramma, het vastgoedbeheer duurzaam neer te zetten. Per gebouw weten we straks precies wat we moeten doen om de CO₂-doelen te halen. De integrale aanpak zorgt ervoor dat alle aspecten van duurzaamheid worden meegenomen in het reguliere onderhoud en dat bij investeringen en nieuwbouw de duurzame kaders duidelijk zijn.” Stefan Walraven, Team Gebouwbeheer, Gemeente Urk.

Wij bieden:

- ✓ Een coach duurzame schoolgebouwen.
- ✓ Maatwerk; ondersteuning en advies op basis van uw behoefte.

Colofon

De Duurzame Scholenkrant Flevoland is een uitgave van het Ontzorgingsprogramma verduurzamen maatschappelijk vastgoed van Provincie Flevoland

Vormgeving: Delta3
Fotografie: Patricia Pietersen Photography

Meer weten?

Kijk op www.flevoland.nl/ontzorgingsprogramma

Vragen?

Mail naar: ontzorgingvastgoed@flevoland.nl
Duurzame Scholenkrant Flevoland, editie 1, maart 2022

Samen maken we Flevoland duurzamer

Meer informatie over het project Duurzame Schoolgebouwen Flevoland? Scan de QR-code.

